

Motion till riksdagen

1989/90:Kr298

av Lars Werner m.fl. (vpk)

Konstnärstöd

I sin senaste anslagsframställning redovisar konstnärsnämnden uppgifter som tagits fram med utgångspunkt från folk- och bostadsräkningen 1985, som visar att flera tusen konstnärer på bild-, form-, ton- och scenområdena år 1985 hade en taxerad arbetsinkomst på mindre än 60 000 kr. För att ge perspektiv på den siffran kan nämnas att medelinkomsten för samtliga förvärvsarbetande nämnda år var 90 000 kr. Till detta kommer att arbetslösheten inom konstnärsgруппerna år 1988 var sex till åtta gånger högre än för genomsnittet av medlemmarna i alla arbetslöshetskassor.

Insikten om dessa förhållanden låg bakom riksdagens beslut 1989 att höja visningsersättningen och bidragen till bild- och formkonstnärer med 4,5 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit och att inrätta 20 nya inkomstgarantier för konstnärer under mandatperioden, varav sju från och med den 1 juli 1989.

Regeringen föreslår i år att anslaget G 5 Bidrag till konstnärer höjs med 5 milj. kr. utöver inflationsuppräkning med fyra procent och att ytterligare sju inkomstgarantier inrättas. I övrigt säger sig regeringen vilja avvakta konstnärsutredningens betänkande i april. Med tanke på de uppgifter om konstnärernas inkomster och arbetsförhållanden som vi nyss refererat framstår det dock angeläget att redan i år på några punkter besluta om ytterligare ökning av konstnärstödet.

1. Stödet till jazz- och folkmusiker

Konstnärsnämnden prioriterar i sin anslagsframställning stödet till musikområdet. Vi delar nämndens uppfattning. Den höjning regeringen föreslår ger dock inte utrymme för att öka bidragen till komponister och musiker i den omfattning som behövs. Vi anser det därför angeläget att ytterligare medel anvisas för att öka bidragen till jazz- och folkmusiker.

För dem finns inte fasta anställningar, utan de är hänvisade till mer eller mindre tillfälliga engagemang. Deras inkomster av inspelningar är sporadiska. De flesta måste för sitt uppehälle arbeta i yrken utan anknytning till sin musikaliska verksamhet.

Hösten 1988 sökte 108 jazzmusiker bidrag från konstnärsnämnden. 60 % av dem hade år 1986 taxerats för mindre än 75 000 kr. En tredjedel hade inkomster under 50 000 kr. Endast 15 av de sökande var taxerade för 100 000

kronor eller mer. För de 30 folkmusiker som sökte bidrag var förhållandena likartade.

Det betyder dock inte att dessa inkomster i sin helhet – eller ens till övervägande del – härrörde från deras verksamhet som musiker. En undersökning som gjordes 1977 visade att jazzmusikernas inkomster i genomsnitt till 40 % bestod av intäkter från annan verksamhet än den konstnärliga. Förhållandena torde inte väsentligen ha förändrats sedan dess.

När konstnärsnämnden fördelar bidrag tar den hänsyn till jazz- och folkmusikernas speciella situation. Bland dem finns de enda utövande musiker och sångare som får femåriga bidrag om för närvarande 53 000 kr. Jazz- och folkmusiker får en större andel av bidragen till musiker och sångare än vad som motsvarar deras andel av de sökande.

I många fall är konstnärsnämndens bidrag till dessa grupper en förutsättning för att mottagarna skall kunna utöva sin konst och utvecklas som musiker och därmed också för att svensk jazz- och folkmusik skall kunna existera på hög konstnärlig nivå.

Under 1990 ställs folkmusiken särskilt i fokus genom att en rad kulturorganisationer tagit initiativ till Folkmusik- och dansåret. Dess syfte är bl. a. att vidmakthålla de senaste årens kvalitetsutveckling inom folkmusiken. Med anledning därav gick också öppnandet av 1989/90 års riksmöte i folkmusikens tecken. Riksdagen bör ytterligare manifestera sitt stöd till denna konst- art genom höjda bidrag.

Vi föreslår därför att konstnärsnämnden utöver vad regeringen föreslår tillförs 500 000 kr. för stöd till jazz- och folkmusiker. Vi utgår från att konstnärsnämnden inte minskar dessa gruppers andel av bidragsmedlen i övrigt.

2. Stöd till enskilda konstnärers deltagande i internationellt kulturutbyte

Regeringen föreslår att bidragen till internationellt kulturutbyte höjs med en miljon till två miljoner kronor. Av ökningen går hälften till statens kulturråd och hälften till Svenska institutet.

I den s.k. IKU-utredningens betänkande Sverigeinformation och kultursamarbete (SOU 1988/9) påpekades emellertid att ansvaret för stöd till kulturarbetarnas internationella kontakter åvilar konstnärsnämnden och författarfonden, som dock saknar resurser för att ge stöd i den omfattning som behövs.

I ett avseende förbättrades den situationen genom att riksdagen förra året anslag en miljon kronor till stöd för enskilda bildkonstnärers utställningar och ateljévistelser i utlandet. Medlen disponeras av konstnärsnämnden.

Fortfarande saknas dock medel för att ge motsvarande stöd till enskilda komponisters, musikers och scenkonstnärers deltagande i det internationella kulturutbytet. Erfarenheten visar att det finns stort behov av stöd för detta ändamål också bland dem. Inte minst under FN:s kulturårtonde är det en allvarlig brist att det inte finns resurser härför.

Vi föreslår därför att konstnärsnämnden för budgetåret 1990/91 får disponera 500 000 kr. för enskilda ton- och scenkonstnärers deltagande i Sveriges

kulturutbyte med andra länder. Medlen disponeras av konstnärsnämndens styrelse. Vårt förslag innebär en merkostnad om 500 000 kr. i förhållande till regeringens.

Mot. 1989/90

Kr298

3. Projekt på filmområdet

Riksdagens beslut förra året att tillföra konstnärsnämnden två miljoner kronor till stöd åt filmprojekt väckte starkt gensvar bland filmarna. Antalet ansökningar om bidrag har sedan föregående budgetår stigit från 120 till 287, vilket innebär en ökning med inte mindre än 140 %. Konstnärsnämndens filmgranskare uppger att de flesta ansökningarna är väl motiverade och att det skulle ha varit möjligt att redan i år använda ett flera gånger så stort belopp som bidrag till projekt som är väl värda stöd.

Riksdagsbeslutet innebär att det tillkom "en tredje adress" vid sidan av Svenska filminstitutet och Sveriges television, där filmare kan söka stöd till sina projekt. Såväl organisationer som Svenska teaterförbundet och Oberoende Filmares Förbund som enskilda filmkonstnärer har i flera år framhållit att det behövs en bidragsgivare som står fri från både Filminstitutet och TV-bolaget.

De bidrag konstnärsnämnden ger har en delvis annan inriktning än de båda nämnda organens genom att de bl. a. avser unga filmare och experimentell film. Konstnärsnämnden är också det enda offentliga organ som ger bidrag till författare av manus till icke kommersiell, konstnärligt syftande film.

Erfarenheten visar att konstnärsnämndens bidragsgivning på filmområdet fyller en viktig funktion. Existensen av "en tredje adress" där bedömningen görs av andra granskare och från delvis andra utgångspunkter bidrar till att öka mångfalden och vidga yttrandefriheten på filmkonstens område. Något administrativt dubbelarbete har inte uppkommit.

Vi anser det angeläget att konstnärsnämnden tillförs ytterligare resurser för denna viktiga uppgift och föreslår att anslagsposten 7, Bidrag till projekt på filmområdet, under anslaget H 2, Filmstöd, räknas upp med 2 000 000 utöver vad regeringen föreslår.

4. Undersökning av konstnärernas ekonomiska förhållanden

Riksdagen beviljade förra året konstnärsnämnden 500 000 kr. till en undersökning av konstnärernas ekonomiska förhållanden. Den planeras nu av nämnden i samråd med författarfonden. Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd och Statistiska centralbyrån, SCB, skall genomföra den under våren 1990. Resultat beräknas föreligga hösten 1990, så att de kan tjäna som underlag för riksdagens beslut om kulturbudgeten 1991/92.

Det har emellertid visat sig att kostnaden blir högre än beräknat. För att kunna genomföra den på ett tillräckligt stort urval bland konstnärerna erfordras 200 000 kr. utöver vad riksdagen anvisade förra året.

Vi föreslår att konstnärsnämnden tillförs ytterligare 200 000 kr. för att kunna genomföra undersökningen utan att den ekonomiskt belastar konstnärssidragen.

Hemställan

Mot. 1989/90

Kr298

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen under anslaget G 5 Bidrag till konstnärer för budgetåret 1990/91 anslår 500 000 kr. utöver regeringens förslag för stöd till jazz- och folkmusiker,
2. att riksdagen under anslaget G 5 Bidrag till konstnärer för budgetåret 1990/91 anslår 500 000 kr. utöver regeringens förslag för enskilda ton- och scenkonstnärers deltagande i Sveriges internationella kulturutbyte,
3. att riksdagen under anslaget H 2 Filmstöd, anslagspost 7 Bidrag till projekt på filmområdet, för budgetåret 1990/91 anslår 2 000 000 kr. utöver regeringens förslag,
4. att riksdagen under anslaget G 5 Bidrag till konstnärer för budgetåret 1990/91 anslår 200 000 kr. utöver regeringens förslag för en statistisk undersökning av konstnärernas ekonomiska och sociala situation.

Stockholm den 18 januari 1990

Lars Werner (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Ylva Johansson (vpk)

Alexander Chrisopoulos (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

